

ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРІВОЧКА

У Новорічно-Різдв'яні дні по всьому світу звучить «Щедрик»... Всього-навсього три ноти і чотири звуки «до-сі-до-ля» прославили на весь світ українську колядку і талановиту співочу душу... Найвідоміша й найпопулярніша американська різдвяна пісня «Carol Of The Bells» («Колядка дзвонів») у часі Різдва безперестанку звучить у Сполучених Штатах, Канаді, Європі, Австралії, навіть у Японії та Китаї, у європейських країнах, на усіх FM-станціях і телеканалах, на вулицях і у супермаркетах... Ця мелодія стала візитівкою західного Різдва і за останні десятиліття успішно витісняє славнозвісну «Jingle Bells». Мелодія «Carol Of The Bells» часто звучить у багатьох відомих фільмах і рекламних роликах.

Але навіть нині майже ніхто, крім музикознавців, не знає, що ця пісня народилася в Україні. Як майже невідомим залишається автор народної пісні, **Микола Леонтович**, над обробкою якої він працював майже 20 років.

В основу цього твору покладена українська щедрівка – пісня добрих побажань, яка співається на Новий рік, після Різдва, із щедрими побажаннями врожаю, здоров'я і достатку на майбутній рік.

Щедрівки співали окремо господареві, господині, хлопцеві, дівчині, усій родині. *«Деякі щедрівки мають відбиток образів старого князівсько-дружинного побуту з часів ще Київської Русі. У щедрівках, так само, як і в колядках християнського циклу, відбиваються біблійні епізоди, такі, як народження Ісуса Христа й поклоніння волхвів і пастухів».*

Сучасні покоління дивує фраза: «Щедрик, щедрик, щедрівочка, / Прилетіла ластівочка». Як це може повстати теплолюбива ластівка на початку січня? А суть – у тому, що за слов'янським календарем, одним із найдавніших у світі, новий рік починався з 20 березня. У «Щедрику» співається про ластівку, яка прилетіла провістити про незабаремний прихід Весни і багатий рік для родини.

Згідно з популярною сучасною інтерпретацією, український оригінал спирається на стару слов'янську легенду про те, що кожен дзвін у світі прославляв Ісуса в ніч, коли він народився.

Микола Дмитрович Леонтович народився в селі Монастирок Брацлавського повіту Подільської губернії 1 (13) грудня 1877 року в родині сільського священика. Раннє дитинство минуло у селі Шершнях Тиврівської волості Вінницького повіту. Початкову музичну освіту Микола здобув у батька, який грав на віолончелі, скрипці, гітарі та деякий час керував хором семінаристів. Народних пісень Миколу навчала мати. У 1887 році Леонтович вступив до Немирівської гімназії. 1888 року, через відсутність коштів, батько переводить його до Шаргородського початкового духовного училища, де вихованці утримувалися на повному пансіоні. В училищі він опанував спів по нотах і міг вільно читати складні партії у церковних хорових творах. 1892 року Леонтович вступив до Подільської духовної семінарії у Кам'янці-Подільському, де вивчав теорію музики та хоровий спів, опанував скрипку, фортепіано, деякі духові інструменти, почав обробляти народні мелодії, беручи за взірець обробки композитора **Миколи Лисенка**.

Провчившись два роки в шостому класі, у 1899 року юнак закінчив духовну семінарію і почав працювати вчителем у сільських школах і водночас самотужки удосконалювати свою музичну освіту. У селі Чукові Брацлавського повіту Подільської губернії (нині Немирівського району Вінницької області) він організував самодіяльний симфонічний оркестр, який виконував українські мелодії та п'єси російських і українських композиторів. 1901 року він видав перший збірник пісень із Поділля. 1903 року вийшов другий збірник подільських пісень із посвятою композитору Миколі Лисенкові.

Восени 1904 року Микола Леонтович покинув Поділля і переїхав на Донбас, де влаштувався викладачем співу та музики у місцевій залізничній школі. Під час революції 1905 року Леонтович організував хор робітників, який виступав на мітингах. Діяльність Леонтовича привернула увагу поліції, й він змушений був повернутися на Поділля, у місто Тульчин, де викладав музику і спів у Тульчинському єпархіальному жіночому училищі для дочок сільських священиків. Із 1909 року Микола Леонтович навчається під керівництвом відомого теоретика музики **Болеслава Яворського**, якого він періодично відвідує у Москві та Києві.

Перші пам'ятні монети, введені в обіг у 2016 році, стали монети «Щедрик» (до 100-річчя першого хорового виконання твору М. Леонтовича)

Тоді Микола Леонтович створив багато хорових обробок, зокрема славнозвісний «Щедрик», а також «Піють півні», «Мала мати одну дочку», «Дударик», «Ой зійшла зоря» та інші. У Тульчині він знайомиться із відомим композитором **Кирилом Стеценком**. 1916 року із хором Київського університету вперше виконує свою обробку «Щедрика», яка принесла йому великий успіх у київській публіки.

Із встановленням Української Народної Республіки Леонтович переїздить з Тульчина до Києва, де починає активну діяльність як диригент і композитор. На одному з концертів великий успіх мала «Легенда» **Миколи Вороного** (оригінальний твір Леонтовича). Після приходу більшовиків Леонтович працює деякий час у музичному комітеті при Народному комісаріаті освіти, викладає у Музично-драматичному інституті ім. М. Лисенка, разом з композитором і диригентом **Г. Верьовкою** працює у Народній консерваторії, на курсах дошкільного виховання, організовує кілька хорових гуртків.

Під час захоплення Києва 31 серпня 1919 року денікінцями, які переслідували українську інтелігенцію, змушений утікати до Тульчина. Засновує першу в Тульчині музичну школу та працює над першим великим симфонічним твором — народно-фантастичною оперою «На русалчин Великдень» за однойменною казкою письменника **Бориса Грінченка**. Восени 1920 року у Тульчині відбулися гастролі хорової капели під керівництвом **К. Стеценка** та **П. Тичини** як другого диригента. Під час концертів капела виконувала твори Леонтовича.

У ніч із 22 на 23 січня 1921 р. композитор перебував у свого батька у с. Марківка Гайсинського повіту, де був убитий агентом ВЧК **А. Грищенком**, який напросився в хату переночувати, назвавшись чекістом, що проводить боротьбу з бандитизмом. Найдетальніші відомості про ту трагедію стали відомі завдяки двом рідкісним документам, які віднайшла завідувачка відділу обласного краєзнавчого музею **Лариса Семенко**. До музею для поповнення його фондів потрапив товстий щоденник відомого українського письменника

Степана Васильченка. Там згаданий один з найближчих друзів Микола Леонтовича, **Гнат Яструбецький**, який записав детальну розповідь батька Леонтовича про вбивство композитора. Саме Гнат Васильович потім зібрав найбільше матеріалів про життя і творчість М. Леонтовича.

Ім'я Миколи Леонтовича носять вітчизняні музичні колективи, зокрема Капела бандуристів, та навчальні заклади (зокрема Вінницьке училище мистецтв і культури). Іменем Леонтовича названі вулиці у Києві та інших українських містах. Меморіальний музей Леонтовича працює у місті Тульчині Вінницької області, 1977 року відкрито також музей Леонтовича у с. Марківка. Бюст Миколи Леонтовича встановлено на алеї видатних земляків у Вінниці.

5 січня 2016 року Національний банк України увів у обіг пам'ятні монети України – Щедрик (до 100-річчя першого виконання твору М. Леонтовича хором Київського університету). Монету номіналом 5 гривень виготовлено з нейзильберу, а монету номіналом 20 гривень із срібла.

Найвищим досягненням композитора вважають пісні «Щедрик» і «Дударик», в яких Леонтович досягнув максимальної ритмічної організації. Особливо популярним був і залишається «Щедрик», в якій органічно поєднані прийоми народного багатоголосся з досягненнями класичної поліфонії і кожен голос відіграє цілком самостійну виражальну роль, відтворюючи найтонші зміни настрою в пісні, подаючи кожен художній образ у граничному завершенні.

Український живописець і видатний графік **Микола Григорович Бутович** (псевд. Бутумбас; 1 грудня 1895, Петрівка Гадяцького повіту Полтавської губернії, нині Полтавської області – 21 грудня 1961, Гакенсек, штат Нью-Джерсі, США) створив 1953 року чудову картину під назвою «Щедрик». На ній зображено те, про що співається у «колядці дзвонів» – і ластівка, й кошара з вівцями та ягнятами, й господиня з коромислом.

Микола Бутович. Щедрик (Coral of Bells). Темпера. 1953 р.

Щедрик (оригінал)

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
 Прилетіла ластівочка,
 Стала собі щебетати,
 Господаря викликати:
 «Вийди, вийди, господарю,
 Подивися на кошару, -
 Там овечки покотились,
 А ягнички народились.
 В тебе товар весь хороший,
 Будеш мати мірку грошей,
 Хоч не гроші, то полова,
 В тебе жінка чорноброва.»
 Щедрик, щедрик, щедрівочка,
 Прилетіла ластівочка.

Carol of Bells (Англійська версія)

Hark how the bells,
 sweet silver bells,
 all seem to say,
 throw cares away
 Christmas is here,
 bringing good cheer,
 to young and old,
 meek and the bold,

Ding dong ding dong
 that is their song
 with joyful ring
 all caroling

One seems to hear
 words of good cheer
 from everywhere
 filling the air

Oh how they pound,
 raising the sound,
 o'er hill and dale,
 telling their tale,

Gaily they ring
 while people sing
 songs of good cheer,
 Christmas is here,

Merry, merry, merry, merry Christmas,
 Merry, merry, merry, merry Christmas,

On on they send,
 on without end,
 their joyful tone
 to every home

Ding dong ding... dong! ■

*Валентин Бугрим, доктор філософії,
 м. Київ, 6 січня 2022 р.*

Шановні колеги!

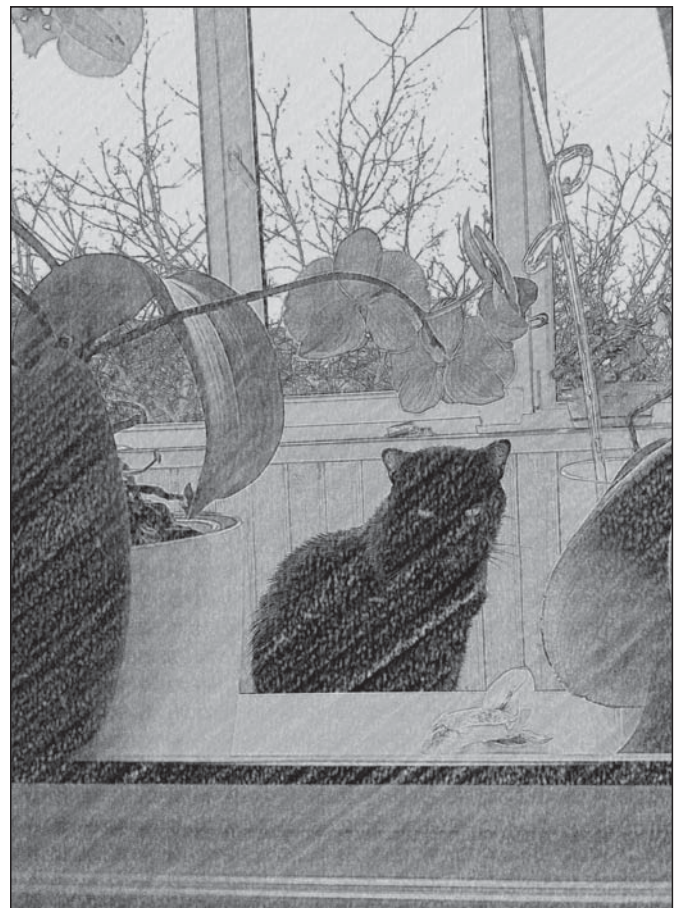
Взаємні найкращі побажання із Новим роком!
 2022_{10} (у десятковій системі числення) = 11111100110_2
 (у двійковій системі числення) = $2 \cdot 3 \cdot 337$ (прості числа) =
 $F(1)+F(7)+F(9)+F(14)+F(17)=1+13+34+377+1597$
 (числа Фібоначчі $F(0)=0$; $F(1)=1$, $F(m)=F(m-1)+F(m-2)$ =
 $T(i)+T(j)+T(k)$ ($T(n)=1+2+...+n$ - трикутні числа) для:

i	j	k	$i^2+j^2+k^2$ (3D теорема Піфагора)
41	41	24	31 31 10
42	38	27	34 29 5
44	41	18	35 26 11
47	38	17	37 22 13
48	38	14	38 17 17
48	39	11	38 23 7
50	38	3	43 13 2

 (± для кожної комбінації *число перестановок, загалом
 $7 \cdot 2^{3 \cdot 3} = 336$)

Також, наступний рік буде «піфагорейським», адже
 $2022^2 = 3370^2 - 2696^2$ – на базі сторони 2022 можна створити
 прямокутний трикутник із цілими сторонами (матема-
 тична «ялинка») ■

*Іван Андронов, доктор фіз.-мат. наук,
 зав. кафедри Національного морського університету,
 м. Одеса, 31 грудня 2022 р.*

Апофеоз міської зими.

*Елеонора Колесникова, викладач НТУУ
 «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
 м. Київ, 17 січня 2022 р.*